

Voorbeelden van flexibele 5 ploegdienstroosters

In deze notitie hebben we een aantal voorbeelden opgenomen hoe zonder overwerk toch pieken en dalen in de bezetting in volcontinurooster ingebouwd kunnen worden:

- 1 vijf ploegdienst met opkomstdiensten.
- 2 zes ploegdienst met reserve van ma t/m vrij.
- 3 zes ploegdienst met reserve gedurende 7 dagen per week.
- 4 zeven ploegdienst met minimale bezetting en in het weekend en dubbele bezetting gedurende de doordeweekse middagdiensten en (deels) ochtenddiensten.
- 5 acht ploegdienst met reservediensten.
- 6 Vijf ploegdienst met 15 subgroepen en flexibele in- en uitroosterdiensten.

1. Vijf ploegdienst met opkomstdiensten.

Vijfploegdienst met 3 opkomst/reservediensten per 10 weken					
Weeknummer	1	2	3	4	5
Maandag	o	m	-	-	N
Dinsdag	o	m	-	-	N
Woensdag	o	-	r	m	N
Donderdag	-	-	o	m	N
Vrijdag	-	n	o	m	-
Zaterdag	m	n	o	-/R	-
Zondag	m	n	o	-	-
Werkuren	40	40	40	24/32	32

o = ochtend (07-15 uur of 06-14 uur) m = middag (15-23 uur of 14-22 uur) n = nacht (23-07 uur of 22-06 uur) -= roostervrij gemiddelde werkweek: 36 uur cyclus: 10 weken (eigenlijk 2 maal 5 weken, maar week 4 en week 9 verschillen van elkaar doordat in week 9 een opkomstdienst is gepland. Het rooster herhaalt zich daarom formeel pas na 10 weken)

Toelichting :

Dit is een vijf ploegdienstrooster waarin reservediensten zijn ingeroosterd. De werknemers moeten volgens de CAO gemiddeld 36 uur werken. In een schoon vijf ploegdienstrooster is dat niet mogelijk. De gemiddelde werkweek is altijd 33,6 uur. Daarom zijn er per 10 weken drie extra diensten ingeroosterd. De reservediensten in week vier wordt slechts eenmaal per 10 weken ingeroosterd. De reservedienst in week 3 staat elke vijf weken ingeroosterd.

Reserve-of opkomstdiensten kunnen ook ontstaan als er geen betaalde pauze is. In veel ploegenrooster is de dienstlengte 8 uur. Als de pauze niet betaald wordt, werken mensen volgens de werkgever maar 7,5 uur. Per dienst moet er dan een half uur ingehaald worden. Op jaarbasis kan dat al snel oplopen tot zestien extra diensten of meer. De diensten kunnen ingeroosterd worden als reservedienst.

Opkomstdiensten verslechteren het rooster in de regel. De gemiddelde werkweek stijgt. De verdeling van roostervrije tijd over het rooster gaat er slechter uit zien. Bovendien worden opkomstdiensten vaak gebruikt om problemen in de bezetting op te lossen. Vaak is van tevoren niet duidelijk waar je werkt, en of je in de ochtend, middag of nacht moet werken. Als er geen bezettingsproblemen zijn, dan bestaat de opkomstdienst veelal uit schoonmaken.

FNV Bondgenoten wil van de opkomstdiensten af en pleit voor schone vijf ploegenroosters. Als er toch met opkomstdiensten gewerkt moet worden, dan met afspraken en regels:

- geen opkomsten tijdens de zomervakantieperiode;
- vastleggen voor het begin van het kalenderjaar;
- bij voorkeur niet op een weekenddag of feestdag laten vallen, of dit anders maximeren tot 1 of 2;
- opname aansluitend aan een gewerkte periode en niet midden in een roostervrije periode;
- opkomstdiensten gespreid over het jaar vastleggen, en niet geconcentreerd in bijvoorbeeld aansluitend aan een ochtend- of middagdienst en zeker niet in een

nachtdienst;

- niet meer dan 1 opkomstdienst per 7 x 24 uur;
- niet meer dan 2 opkomstdiensten per 4 weken;
- nooit meer dan zes diensten (inclusief opkomstdienst) achter elkaar roosteren;
- een opkomstdienst is een normale werkdag. Het moet dus mogelijk zijn om, wanneer men recht heeft op vervangend vrij vanwege overwerk o.i.d., opkomstdiensten hiertegen weg te strepen;
- bij ziekte op een ingeroosterde opkomstdienst vervalt deze niet ingeroosterde opkomstdiensten vervallen bij ziekte volgens de formule;
- aantal ziektedagen/365 x het aantal opkomstdagen op jaarbasis;
- gebruik van opkomstdiensten niet structureel maken: uiteindelijke doel is om ze op te heffen en een volledige vijfploegendienst in te voeren.

2. Zes ploegendienst met een reservedienst van maandag t/m vrijdag.

	Ma	Di	Wo	Do	Vr	Za	Zo	
Week 1	O	O	M	M		N	N	48
Week 2	N				O	O	O	32
Week 3	M	M		N	N			32
Week 4			O	O	M	M	M	40
Week 5		N	N					16
Week 6	R	R	R	R	R			40

o = ochtend (07-15 uur of 06-14 uur)
 m = middag (15-23 uur of 14-22 uur)
 n = nacht (23-07 uur of 22-06 uur) r = reservedienst -= roostervrij
 gemiddelde werkweek: 34,6 cyclus: 6 weken

Toelichting

Dit is een volcontinurooster waarbij het personeel is verdeeld over zes ploegen. Eens in de zes weken draait een ploeg reservedienst. Tijdens deze reservedienst valt men in bij een ploeg waarin iemand afwezig is. Is dat niet het geval dan werkt men een gewone dagdienst en worden er aanvullende werkzaamheden (werkoverleg, scholing, inzet op andere afdeling, evt. schoonmaken, onderhoud) verricht.

Het bruto-deel van de bezetting is hier als het ware uit de vijfploegen gelicht en in een aparte zesde ploeg geformeerd. Het grootste voordeel is dat de flexibiliteit van dit rooster om pieken en dalen in de werkomvang of afwezigheid in de bezetting op te vangen, **zonder** over te gaan tot overwerk. Er moeten echter wel afspraken gemaakt worden over de inroostering van de reservediensten. Een al te grote onregelmatigheid

in deze reserveweek dient voorkomen te worden. Voorbeelden van zulke afspraken zijn bijvoorbeeld:

-Wanneer een reservedienst eenmaal is omgezet in een nachtdienst dan blijft men in de nachtdienst werken.

-Een strengere variant, is men eenmaal naar een dienstsoort gesprongen (OMN) dan maakt men de reserveweek af in deze dienst.

-Ruim van tevoren plannen welke dienst men gaat werken tijdens de reserveweek. Voorkom door een goede planning van snipperdagen en vakantiedagen onverwachte oproepen.

Bovendien is reservebezetting niet beschikbaar tijdens het weekend. Afwezigheid tijdens het weekend moet dan ook zoveel mogelijk vermeden worden, bijvoorbeeld geen snipperdagen tijdens het weekend plannen.

Deze grondgedachte (apart inroosteren van de bruto-reserve) kan in diverse roosters worden uitgewerkt.

3. Zes ploegendienst met een reserveweek gedurende 7 dagen van de week.

Week	Ma	Di	Wo	Do	Vr	Za	Zo
1	O	O	O	O	-	M	M
2	M	M	-	-	N	N	N
3	-	-	R	R	R	R	R
4	R	R	-	-	O	O	O
5	-	-	M	M	M	-	-
6	N	N	N	N	-	-	-

O = ochtend (7-15 uur of 6-14 uur) M = middag (15-23 uur of 14-22 uur)
 N = nacht (23-7 uur of 22-6 uur, notatie op dag waarop de dienst aanvangt) - = roostervrij R = Reservedienst gemiddelde werkweek:33,6 – 34,6 uur cyclus: 6 weken

Toelichting:

Als de reservecapaciteit niet in de ploeg opgenomen kan worden kan via een 6 ploegendienst een reserveweek worden ingebouwd. Zo ontstaat reservecapaciteit van 20%. In R-week kunnen maximaal 5 reservediensten worden ingepland op momenten dat er behoefte aan is. Daarbij moeten goede beheersregels worden afgesproken op welke manier de Reserve ingezet kan worden, en wat er gebeurt als er geen Reservebehoefte is: vrijaf of andere voorkomende werkzaamheden verrichten

Dit rooster maakt flexibeler gebruik van de reservecapaciteit mogelijk dan een model waarin de reserve wordt ingebouwd in de ploeg. Hoewel de onregelmatigheid daardoor toeneemt blijft de onvoorspelbaarheid beperkt tot 1 per 6 weken.

4. Zeven ploegdienst minimale bezetting tijdens het weekend

PLOEG	Ma	Di	Wo	Do	Vr	Za	Zo	WERKUREN
1	M	M	M		N	N	N	48
2			O	O	O			24
3	M	M	N	N				32
4	O	O				M	M	32
5			M	M	M			24
6	N	N	N			O	O	40
7		O	O	M	M			32

o = ochtend (07-15 uur of 06-14 uur) m = middag (15-23 uur of 14-22 uur) n = nacht (23-07 uur of 22-06 uur) -- roostervrij gemiddelde werkweek: 33,14 cyclus: 7 weken

Toelichting:

Het betreft een rooster van een portiersdienst. Elke ploeg bestaat uit 1 werknemer. Op doordeweekse dagen zijn er altijd 2 mensen per dienstsoort aanwezig. Tijdens het weekend wordt de bezetting gehalveerd.

Een belangrijk voordeel van dit rooster is dat er minder nacht-en weekenddiensten gedraaid hoeven te worden. Maar er zijn opvallende nadelen: de bezetting in het weekend is kwetsbaar. Bij afwezigheid door ziekte of verlof valt de bezetting onmiddellijk weg. In dit voorbeeld heeft het bedrijf het opgelost door o.a. af te spreken dat de werknemers tijdens het weekend geen verlofdagen mogen opnemen. Ontstaat er toch afwezigheid dan wordt een andere werknemer extra opgeroepen. Een deel van deze extra opkomst wordt niet gezien als overwerk, omdat de gemiddelde werkweek lager is gaan liggen dan de standaard gemiddelde werkweek bij vijfploegdienst 33,6 uur. Het verschil wordt op jaarbasis teruggerekend naar (twee) opkomstdiensten. Doordeweekse afwezigheid kan opgelost worden doordat er al iemand in de betreffende dienstsoort werkzaam is.

Bovendien wil de werkgever in dit voorbeeld ook de beloning ter discussie stellen. Als er beloond wordt volgens een systeem van vaste toeslag, dan krijgt dit rooster dezelfde toeslag als een vijf ploegdienst. Feitelijk wordt echter minder op

ongunstige uren gewerkt, vanwege het wegvallen van een flink aantal weekenddiensten. De werkgever wil de toeslag voor dit rooster dan ook aanpassen. Hij stelt voor om met een klokurenmatrix te gaan werken. Zo'n matrix brengt verschillen tussen roosters beter in beeld.

5. Acht ploegendienst met twee reserveploegen.

PLOEG	Ma	Di	Wo	Do	Vr	Za	Zo
1	O	O	M	M		R	R
2		N	N	N			
3	R	R	R		O	M	M
4			O	O	M		
5		RN	RN		N	N	N
6	N			R	R	RN	RN
7	RN					O	O
8	M	M		RN	RN		

o = ochtend (07-15 uur of 06-14 uur) m = middag (15-23 uur of 14-22 uur) n = nacht (23-07 uur of 22-06 uur) R = ochtend/middagreserve RN = nachtreserve -= roostervrij

Toelichting:

In dit rooster zijn de werknemers verdeeld over 8 ploegen. Naast normale ochtend-, middag- en nachtdiensten draaien de ploegen reservediensten. Tijdens de reservedienst wordt je ingezet in een andere ploeg, afhankelijk van de bezetting. Tijdens de R-dienst kan dat zowel in de ochtend als in de middagploeg geschieden. In de RN-dienst werk je standaardmee in de nachtdienst. Het bruto-deel van de bezetting is hier als het ware uit de ploegen gelicht en komt door middel van de reservediensten weer terug in de ploegen. Het gevolg is dat de samenstelling van de ploeg telkens veranderd. Per dienst komen je ploegcollega's op en steeds een ander deel uit andere ploegen die op dat moment reservedienst draaien. Het grootste voordeel is dat de flexibiliteit van dit rooster om pieken en dalen in de werkomvang of afwezigheid in de bezetting op te vangen, **zonder** over te gaan tot overwerk.

6. Vijf ploegendienst met 15 subgroepen en flexibele in- en

uitroosterdiensten.

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Week 1	Ma	O*	O	O	O	O	O	O	O*	O	O	O	O	O	O	O	
	Di	O*	O	O	O	O	O	O	O*	O	O	O	O	O	O	O	
	Wo	O*	O	O	O	O	O	O	O*	O	O	O	O	O	O	O	
	Do																
	Vr																
	Za	M	M	M	M*	M	M	M	M	M	M	M	M	M*	M	M	M
	Zo	M	M	M	M*	M	M	M	M	M	M	M	M	M*	M	M	M
Week 2	Ma	M	M	M	M	M	M	M*	M	M	M	M	M	M	M	M*	
	Di	M	M	M	M	M	M	M*	M	M	M	M	M	M	M	M*	
	Wo																
	Do																
	Vr	N	N	N*	N	N	N	N	N	N	N	N*	N	N	N	N	N
	Za	N	N	N*	N	N	N	N	N	N	N	N*	N	N	N	N	N
	Zo	N	N	N*	N	N	N	N	N	N	N	N*	N	N	N	N	N
Week 3	Ma																
	Di																
	Wo																
	Do	O	O	O	O	O	O*	O	O	O	O	O	O	O	O	O*	O
	Vr	O	O	O	O	O	O*	O	O	O	O	O	O	O	O	O*	O
	Za	O	O*	O	O	O	O	O	O	O*	O	O	O	O	O	O	O
	Zo	O	O*	O	O	O	O	O	O	O*	O	O	O	O	O	O	O
Week 4	Ma																
	Di																
	Wo	M	M	M	M	M*	M	M	M	M	M	M	M	M*	M	M	
	Do	M	M	M	M	M*	M	M	M	M	M	M	M	M*	M	M	
	Vr	M	M	M	M	M*	M	M	M	M	M	M	M	M*	M	M	
	Za																
	Zo																
Week 5	Ma	N*	N	N	N	N	N	N	N*	N	N	N	N	N	N	N	
	Di	N*	N	N	N	N	N	N	N*	N	N	N	N	N	N	N	
	Wo	N	N	N	N*	N	N	N	N	N	N	N	N*	N	N	N	
	Do	N	N	N	N*	N	N	N	N	N	N	N	N*	N	N	N	
	Vr																
	Za																
	Zo																

Bovenstaand rooster biedt de mogelijkheid om bij een afname van de werkomvang diensten uit te roosteren. Deze diensten komen in een plus-en

minsysteem te staan. Tijdens een toename van het werk kunnen extra diensten worden ingeroosterd. In-en uitroosteren vindt plaats onder voorwaarden.

Uitgangspunten bij in-en uitroosteren diensten

Uitroosteren

1 In het roosterschema is aangegeven welke diensten op welk moment voor uitroosting in aanmerking kunnen komen. Dit zijn de groene diensten in het rooster.

2 De eventuele uitroosting wordt woensdag voor de tweede maandag en de rest van die week daaropvolgend bekendgemaakt (uiterlijk de vrijdag erna is – gegeven het rooster – iedereen dan geïnformeerd). Dit betekent dat een uitroosting 10 dagen van tevoren bekend gemaakt wordt.

3 Zoveel als mogelijk zal de uitroosting bloksgewijs plaatsvinden, d.w.z. dat in het roosterschema elkaar opvolgende uitroosterdiensten (blokjes van 2 of 3 ochtend-, middag-of nachtdiensten) in hun geheel worden uitgeroosterd. Indien dit niet mogelijk is zal de uit te roosteren dienst de dienstreeksen in het roosterschema aaneengesloten laten, dus niet tot het breken van die dienstreeksen in twee nieuwe reeksen leiden.

4 Tot 4 dagen van tevoren kan de uitroosting van een dienst vanwege onvoorziene omstandigheden ongedaan worden gemaakt. Is de termijn van 4 dagen gepasseerd, dan is uitsluitend nog inzet op vrijwillige basis mogelijk.

Inroosteren in vakantieperioden

1 Het inroosteren van diensten in de vakantieperioden gebeurt in samenhang met de vakantieplanning.

2 Voor de korte vakantieperioden geldt: minimaal 2 weken voor aanvang van de vakantieperiode moet duidelijk zijn op welke dagen en tijdstippen extra diensten aan het roosterschema zijn toegevoegd.

3 Voor de zomervakantie geldt: 3 maanden voor aanvang wordt medegedeeld wanneer extra diensten worden ingeroosterd.

4 Op jaarbasis kunnen in de vakantieperioden maximaal 8 extra diensten per medewerker worden ingeroosterd.

Inroosteren buiten de vakantieperioden

1 Buiten de vakantieperiode worden per medewerker op jaarbasis maximaal 5 diensten extra ingeroosterd.

2 Deze diensten worden minimaal 10 dagen van tevoren aan de betrokken medewerker medegedeeld.

3 Inroosting vindt daarbij zoveel als mogelijk in overleg met de betrokken medewerker plaats, waarbij als uitgangspunt geldt dat deze diensten zo evenredig

mogelijk over alle medewerkers worden gespreid. Met andere woorden: als de medewerker de extra dienst niet uitkomt, wordt in beginsel gezocht naar een collega die wel kan; een medewerker die het nooit uitkomt, wordt echter toch een keer ingeroosterd omdat spreiding van de extra diensten over het totale personeelsbestand een leidend principe is.

4 Van de genoemde mededelingstermijn kan in overleg met de betrokken medewerker worden afgeweken.

Inroosteren algemeen

1 Inroosteren van extra diensten geschiedt altijd met in acht name van de minimumvoorschriften omtrent arbeids- en rusttijden uit de Arbeidstijdenwet.

2 Extra diensten worden aansluitend of voorafgaand aan in het roosterschema bestaande dienstreeksen ingeroosterd.

3 De in te roosteren diensten zijn daarbij zoveel als mogelijk van hetzelfde type als de aansluitende dienstreeks.

4 In beperkte mate kan gekozen worden voor een dienst vroeger dan wel later dan de reguliere dienstreeks, met in acht name van de volgende

5 Achterwaartse rotatie, bijvoorbeeld van de ochtend-naar de middagdienst met daartussen een rusttijd van 8 uur, wordt uitsluitend in noodgevallen toegepast.

6 Tussen de bestaande dienstreeksen in het roosterschema moet altijd minimaal één dag roostervrij blijven, voor zover hierbij de regels van de Arbeidstijdenwet rond de wekelijkse rust niet worden overtreden.

7 Na de nachtdienstreeks moet er altijd minimaal 48 uur aaneengesloten rust zijn.

8 Bij het inroosteren wordt er zoveel als mogelijk naar gestreefd om het aantal ochtend-, middag- en nachtdiensten per medewerker in evenwicht te houden. Dit betekent dat tegenover een ingeroosterde ochtenddienst in beginsel een uitgeroosterde ochtenddienst staat, enzovoorts. Dit principe is echter ondergeschikt aan het realiseren van een goede vakantieplanning en het overleg met medewerkers over het moment van inroosteren.

Regels:

- De rotatie van de diensten moet voorwaarts blijven.
- Het is mogelijk om een extra ochtenddienst in te roosteren voorafgaand aan een reeks van reguliere middagdiensten.
- Het is mogelijk een extra middagdienst in te roosteren voorafgaand aan een reeks van reguliere nachtdiensten.
- Het is mogelijk een extra middagdienst voorafgegaan door een reeks van reguliere ochtenddiensten in te roosteren.
- Aan het einde van een nachtdienstreeks kan alleen een extra nachtdienst worden toegevoegd.
- In beginsel wordt geen extra nachtdienst voorafgegaan door een reeks van reguliere middagdiensten ingeroosterd. Slechts in uitzonderlijke omstandigheden, en als andere maatregelen dit

niet kunnen voorkomen, kan van dit beginsel worden afgeweken.